

Asia: VN/14930/2022

Vuoroasuvan lapsen elatusavun suuruuden arvioiminen; työryhmän ehdotus

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Oikeusministeriö on pyytänyt Helsingin kaupungin sosiaali- ja terveystoimialan lausuntoa oikeusministeriön asettaman työryhmän valmistelemasta

ehdotuksesta vuoroasuvan lapsen elatusavun suuruuden määrittämisessä huomioon otettavista näkökohdista.

Oikeusministeriö on pyytänyt kiinnittämään lausunnossa huomiota erityisesti seuraaviin asioihin:

- ehdotetut poikkeukset vuoden 2007 ohjeeseen (3. jaksossa),
- elatustukea varten tehtävää merkintää koskeva ohjeistus (5. jakso) ja
- tulisiko täydentävään ohjeeseen lisätä muita näkökohtia vuoroasuvan lapsen elatusapuun liittyen?

Helsingin sosiaali-, terveys- ja pelastustoimiala antaa seuraavan lausunnon:

”Helsingin sosiaali-, terveys- ja pelastustoimiala pitää tärkeänä, että vuoroasuvan lapsen elatusavun määrittämisen periaatteista annetaan vuoden 2007 elatusapuohjetta täydentävää ohjeistusta. Yhtenäiset arviointiperiaatteet auttavat ja ohjaavat vanhempia ja lastenvalvojia heidän neuvotellessaan vuoroasuvan lapsen elatusapuasiasta. Helsingissä vuoroasumista koskevia asumissopimuksia on vahvistettu vuosittain noin 300 kpl. Vuoroasumista koskevia elatussopimuksia ei tilastoida erikseen, mutta asumissopimusten yhteydessä on osassa tapauksia myös vahvistettu sopimus lapsen elatuksesta.

1. Täydentävän ohjeistuksen tausta ja tavoitteet

Oikeusministeriön ehdotuksessa (s.10) todetaan, että lisäksi annetaan ohje merkinnän tekemiseen elatustukea varten vuoroasumistilanteessa. Ehdotuksen tässä kohdassa voitaisiin todeta, että tällä tarkoitetaan merkinnän tekemistä elatusapua koskevaan tuomioon tai elatussopimukseen siitä, johtuuko täysimääräistä elatustukea pienemmän elatusavun määrä elatusvelvollisen puutteellisesta elatuskyvystä tai muusta syystä.

3.2. Lapsen elatuksen tarpeen arvioiminen

Lapsen yleisiä kustannuksia koskevassa osuudessa kuvataan näiden kustannusten jakamisen periaatteita. Helsingin sosiaali-, terveys- ja pelastustoimiala

pitää tärkeänä, että kustannusten jakamisen puolittamisen lisäksi ohjeessa otetaan esille myös muita yleisten kulujen jakamisen mahdollisuuksia. Näin vanhempien tulee vuoroasumistilanteessa käydä keskustelu yleisten kustannusten jakamisesta käytännössä elatusavusta neuvotellessaan.

Ehdotuksen mukaan lapsen asumiskustannuksiin jyvitetään osuus molempien vanhempien asumiskustannuksista. Toimiala pitää ehdotusta selkeänä ja perusteltuna, kun tavoitteena on turvata vuoroasuvan lapsen asumisolosuhteet molempien vanhempien luona.

Ehdotuksessa (3.2.3, s.16) kuvataan lapsilisän ja yksinhuoltajakorotuksen käsittelyä vuoden 2007 ohjeen mukaisesti. Sivun ensimmäisessä lauseessa todetaan, että yksinhuoltajakorotus otetaan huomioon lapsen kanssa asuvan vanhemman tulona (ohje 2. 9 ja 29). Koska lapsilisälain mukaan lapsilisä voidaan maksaa vanhempien keskenään sopimin tavoin ja vuoroasumistilanteessa lapsi asuu molempien vanhempien luona, tulisi ehdotuksessa todeta selkeästi lapsilisän vähentäminen sen vanhemman vastuulla olevista kustannuksista ja yksinhuoltajakorotuksen huomioiminen sen vanhemman tulona, jolle lapsilisä maksetaan.

3.3. Vanhempien elatuskyvyn arvioiminen

Työryhmän ehdotuksessa (3.3.2, s.17) kuvataan vanhemman muun elatusvastuun huomioimista vanhemman elatuskyvyn arvioimisessa. Ohjeen mukaan, jos vanhempi maksaa hänen luonaan vuoroasuvasta lapsesta elatusapua, otetaan elatusvähennyksenä huomioon lähtökohtaisesti elatusapu sen suuruisena kuin se on vahvistettu ja puolet lapsen yleisten kustannusten määrästä. Tämän jälkeen ohjeessa todetaan, että lasketusta summasta vähennetään lapselle maksettavan elatustuen määrä. Helsingin sosiaali-, terveys- ja pelastustoimiala näkee, että ohjetta tulisi tältä osin täydentää. Tarkoitus on, että vanhemman

elatuskykyä ja elatusvähennystä laskettaessa vuoroasuvan lapsen yleisten elinkustannusten puolikkaasta vähennetään lapsesta mahdollisesti maksettava elatusapu tai elatustuki.

Lapsen kuljettamisesta aiheutuvien matkakustannusten laskentaperiaatteet vastaavat vuoden 2007 elatusapuohjetta. Vuoroasumista koskevaan ohjeeseen voitaisiin vähennysten euromäärät todeta vuoden 2023 tasoon korotettuina.

4. Viimekätinen kohtuullisuusarviointi

Vuoroasuvan lapsen elatusavun suuruuden arvioimista koskevassa ohjeessa linjataan keskeisiä arvioimiseen vaikuttavia tekijöitä. Ohjeen mukaisesti lasketun elatusavun kohtuullisuutta tulee aina arvioida vuoroasuvan lapsen moninaiset olosuhteet ja perhetilanteet huomioiden. Toimialan näkemyksen mukaan ohjeessa on tärkeää korostaa kohtuullisuusarvioinnin velvoittavuuden merkitystä.

5. Merkintä elatustukea varten

Oikeusministeriö on pyytänyt kiinnittämään lausunnossa huomiota ehdotuksen elatustukea varten tehtävää merkintää koskevaan ohjeistukseen. Ehdotukseen ei ole otettu mainintaa elatustukilain säännöksistä, jotka koskevat elatustuen myöntämistä tai elatustuen saamisen esteitä (elatustukilaki 6 § ja 8 §). Voimassa olevan elatustukilain mukaan elatustukea ei voida myöntää silloin, kun lapsi asuu elatusvelvollisen luona. Tämä periaate on hyvä huomioida elatusavusta neuvoteltaessa etenkin silloin, kun molempien vanhempien elatuskyky on puutteellinen.

Helsingin sosiaali-, terveys- ja pelastustoimialan näkemyksen mukaan ehdotuksen mukainen linjaus elatustukea varten tehtävästä merkinnästä

on tiukka ja liian kaavamainen. Näin etenkin tilanteessa, jossa toisen vanhemman elatuskyky on vain hieman täysimääräistä elatustukea suurempi. Tällainen linjaus voi johtaa perheen toimeentulotuen asiakkuuteen. Elatustuki olisi kuitenkin tilanteeseen sopivampi ensisijainen etuus.

6. Vuoroasuvan lapsen elatukseen liittyvä laskelma

Kappaleessa kuvataan havainnollisesti laskentaprosessin vaiheet ja laskentaprosessin selostus. Laskentaprosessin selostuksessa viitataan ehdotuksen jaksossa 3 mainittuihin poikkeuksiin. Ehdotuksen luettavuutta lisäisi se, että em. poikkeukset todettaisiin myös ohjeen tässä kohdassa.

7. Ehdotuksen esimerkit

Ehdotuksen esimerkit ovat selkeitä ja havainnollistavat ehdotuksen linjauksia. Esimerkin numero 4 vanhemman B asumiskuluissa on laskelmassa pieni virhe (260 e-30 e= 684,90 e).

Muut näkökohdat vuoroasuvan lapsen elatusapuun liittyen

Helsingin sosiaali-, terveys- ja pelastustoimialalla ei ole esittää ehdotukseen uusia näkökohtia. Ehdotus sisältää ratkaisuehdotukset käytännön työssä esiin nousseisiin keskeisiin vuoroasumista koskeviin kysymyksiin elatusapua arvioitaessa.”

Lisätiedot

Katja Niemelä, perheoikeudellisten asioiden päällikkö

Niemelä Katja
Helsingin kaupunki, sosiaali- ja terveystoimiala